

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

Tulevaisuusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa (VNS 3/2020 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava tulevaisuusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Marja Innanen, valtioneuvoston kanslia
- budjettineuvos Kati Jussila, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Tuuli Ojala, liikenne- ja viestintäministeriö
- pääsihteeri Annika Lindblom, Suomen kestävän kehityksen toimikunta
- puheenjohtaja Eeva Furman, Kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli
- puheenjohtaja Markku Ollikainen, Suomen ilmastopaneeli
- asiantuntija Tuuli Hietaniemi, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Liikenne- ja viestintävirasto
- Väylävirasto
- Ilmatieteen laitos
- VR-Yhtymä Oy
- Finnair Oyj
- Gasum Oy
- Neste Oyj
- Autoliitto ry
- INFRA ry
- Liikenneturva
- Pyöräliitto
- Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Valiokunnan lausunto LiVL 13/2021 vp

- Suomen Varustamot ry
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta annetun selonteon tavoitteena on edistää kestävästä kehitystä, joka yhdistää sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöön liittyvän kestävyuden.

(2) Selonteko käsittää poikkihallinnollisen katsauksen eri sektoreilla tällä hallituskaudella toteutettavista toimenpiteistä toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Selonteossa esille tuodut tavoitteet ja toimet niiden toteuttamiseksi ovat monin paikoin yhteen kytkeytyneitä ja hallinnonaloja poikkileikkaavia. Monilla toimilla voidaan edistää useampia tavoitteita, ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen vaatii usein toimia eri politiikan sektoreilla. Valiokunta pitää hyvänä, että selontekoa on valmisteltu poikkihallinnollisessa yhteistyössä eri ministeriöiden kesken toimenpiteiden koordinoimiseksi ja yhteensovittamiseksi. Laajamittaista yhteistyötä ja koordinaointia tarvitaan myös jatkossa toimenpiteiden käytännön toteuttamisessa.

(3) Valiokunta pitää hyvänä, että saadun selvityksen mukaan Suomi on saavuttanut tai saavuttamassa useita Agenda2030:n päätavoitteita. Selonteon mukaan toimintaohjelman toteutuksen suurimmat haasteet Suomessa liittyvät ilmastonmuutokseen, kulutus- ja tuotantotapoihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä kehitysyhteistyörahoituksen tasoon.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan toimialaa koskevat tavoitteet

(4) Agenda2030:een sisältyy yhteensä 17 tavoitetta ja 169 niiden alatavoitetta. Liikenne- ja viestintävaliokunnan toimialalla keskeisiä tavoitteita ovat tavoite 9 (Rakentaa kestävästä infrastruktuurista sekä edistää kestävästä teollisuudesta ja innovaatioista), tavoite 11 (Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä yhdyskunnat) sekä tavoite 13 (Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan).

(5) Lisäksi muun muassa tavoitteessa 3 (Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille) sekä tavoitteissa 14 (Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävästä käytöstä) ja 15 (Suojella maaekosysteemejä) on liikennettä koskevia näkökohtia liittyen muun muassa meriliikenteen ympäristövaikutuksiin ja liikenteen turvallisuuteen.

(6) Kestävästä infrastruktuurista koskevan tavoitteen 9 osalta kehittämistarpeet liittyvät Suomessa keskeisesti liikenteen ja viestinnän infrastruktuurin laadun ja saavutettavuuden edelleen parantamiseen. Selonteon mukaan hallituskaudella muun muassa korotetaan perusväylänpidon rahoitusta, kohdennetaan kertaluontoista investointirahaa kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen ja ratojen sähköistämiseen sekä jatketaan laajakaistatukiohjelmaa nopeiden verkkojen edistämiseksi. Valiokunta painottaa, että infrastruktuurin laadun ja saavutettavuuden parantamiseen ja muun muassa

Valiokunnan lausunto LiVL 13/2021 vp

sa perusväylänpidosta huolehtimiseen tulee jatkossakin kiinnittää erityistä huomiota ja varata tähän työhön riittävästi resursseja.

(7) Kestäviä kaupunkeja koskevan tavoitteen 11 osalta valiokunta näkee keskeisenä niin sanotun valtakunnallisen 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toteuttamisen ja suunnitelman peruslähtökohtiin kuuluvan ylivaalikautisuuden toteutumisen.

(8) Ilmastotoimia koskevan tavoitteen 13 osalta keskeistä toimintasuunnitelman toteuttamisessa on lähivuosina muun muassa fossiilisen liikenteen tiekartan ja liikenteen verouudistuksen toteuttaminen. Ilmastotoimet on selonteossa tuotu esille yhtenä kestävä kehityksen toimeenpanon haasteista, ja myös liikenteen päästöjen vähentämisellä on tässä merkittävä rooli. Agenda2030:n tavoitteiden ja hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi olennaista on kasvihuonekaasupäästöjen merkittävä vähentäminen. Suomen tavoitteena on liikenteen päästöjen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen toteuttamisella varjellaan samalla luonnon monimuotoisuutta. Valiokunnan käsityksen mukaan hiilineutraalisuustavoitteen sekä sitovien kansainvälisten ja EU-tason ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii monipuolista keinovalikoimaa myös liikenteen osalta.

(9) Valiokunta pitää hyvänä, että selonteossa on huomioitu myös liikenneturvallisuuden parantamisen tarve. Tavoitetta edistetään muun muassa niin sanotun valtakunnallisen 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja liikenneturvallisuuden periaatepäätöksen valmistelulla ja toteuttamisella turvallisen ja kestävä liikennejärjestelmän kehittämiseksi.

Julkisen talouden kestävyys ja verotusuudistukset

(10) Saadun selvityksen mukaan covid-19-tilanne on lisännyt haasteita julkisen talouden kestävyden kannalta. Selonteon mukaan keskeiset keinot julkisen talouden kestävyden kehittämiseksi ovat työllisyyden lisääminen, työttömyyden vähentäminen, talouskasvun edellytysten vahvistaminen, julkisen hallinnon tuottavuuden vahvistaminen sekä kustannustehokkuutta lisäävät toimet ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus.

(11) Kestävä verotuksen tiekartan valmistelu on merkittävä toimenpide sekä talouden että ympäristön näkökulmasta. Selonteon mukaan hallituskaudella valmistellaan kestävä kehityksen verotusuudistus, jonka tavoitteena on edistää siirtymistä kohti hiilineutraalisuutta. Uudistukseen kuuluvat energiaverotuksen uudistus, liikenteen verotuksen uudistus, kiertotalouden edistäminen sekä päästöihin perustuvan kulutusverotuksen selvittäminen. Valiokunta pitää hyvänä, että tähän kokonaisuuteen kuuluu myös liikenteen verotuksen uudistus. Valiokunta painottaa, että liikenteen verotusuudistuksessa tulee ottaa huomioon sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja alueellisen tasapuolisuuden näkökohdat. Vuoden 2021 alusta lähtien on jo otettu käyttöön liikenteen työsuhte-etuja koskevia verotuksia, joilla pyritään tukemaan siirtymää vähäpäästöiseen liikenteeseen. Saadun selvityksen mukaan liikenteen verotuksen uudistamista selvittävän työryhmän on tarkoitus jättää raporttinsa toukokuussa 2021.

Valiokunnan lausunto LiVL 13/2021 vp

Jatkotyöstä

(12) Valiokunta pitää hyvänä, että vuoden 2021 aikana tullaan valmistelemaan kansallinen Agenda2030:n ylivaalikautinen tiekartta tavoitteiden ja niiden toimeenpanon konkretisoimiseksi sekä toimeenpanon tehokkuuden varmistamiseksi. Valiokunta painottaa, että tiekartan valmistelussa ja muussa jatkotyössä tulee ottaa kattavasti huomioon myös digitalisaation tuomat hyödyt ja mahdollisuudet.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää,

että tulevaisuusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.5.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd
varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Juho Kautto vas
jäsen Jouni Kotiaho ps
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Joonas Könttä kesk
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Ano Turtiainen at
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Jari Ronkainen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula

Valiokunnan lausunto LiVL 13/2021 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Agenda2030 sovittiin YK:n jäsenmaiden kesken vuonna 2015. Täten YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 astui virallisesti voimaan vuoden 2016 alussa. Maailmanlaajuisen toimintaohjelman ytimenä ovat 17 yhteisesti hyväksyttyä tavoitetta ja niiden 169 alatavoitetta, jotka koskevat yhtäläisesti kaikkia valtioita (UN 2016). Agenda2030:n ja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen niin Suomessa kuin muissakin EU-jäsenmaissa on monelta osin kytköksissä Euroopan unionissa tehtävään päätöksentekoon. Suomi ja erityisesti Suomen nykyinen istuva hallitus ovat toimeenpanneet Agenda2030:n alusta saakka määrätietoisesti. Itse asiassa Suomessa hallitus on määritellyt yhdeksi isoksi tavoitteekseen ns. osallistavan ja osaavan Suomen, mikä on sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä hiilineutraali yhteiskunta jatkossa. Nyt käsitellyssä oleva selonteko on näin ollen järjestyksessään toinen toimeenpanosuunnitelma (osa Agenda2030), joka on annettu selontekona eduskunnalle.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä haluaa kiinnittää huomiota erityisesti pariin tiettyyn kohtaan selonteossa. Nämä alakohdat koskevat sekä ilmasto- ja energiapolitiikkaa että työllisyyspolitiikkaa. Ensinnäkin maamme energia- ja ilmastopolitiikka on nykyisen hallituksen johdolla käännetty sekä epävakaa että ennustamattomalle kurssille. Ennen tätä vaalikautta päätöksentekosektorilla on ollut edes vähän sitä vakautta, joka olisi palvellut yhteiskuntamme ja maamme kokonaisuutena sekä samalla tuonut siihen yli vaalikausien kestävä johdonmukaisuutta. Nyt tätä vakautta ja ennustettavuutta ei ole lainkaan.

Toisaalta Perussuomalaisten eduskuntaryhmä suhtautuu edelleen varsin kriittisesti koko esitykseen, sillä mielestämme se vaarantaa yhä kohtuuttomasti sekä maamme teollisuuden ja sen toimintakyvyn että siihen liittyvät työpaikat. Täten emme edelleenkään voi olla puoltamassa sitä, että saavuttaisimme maanosassamme ilmastoneutraalisuuden vuoteen 2050 mennessä niin kuin Euroopan unionin pyrkimys on. Emme myöskään ryhmänä voi allekirjoittaa maamme hallituksen tavoitetta hiilineutraalisuudesta vuoteen 2035 mennessä. Näemme puolueena, että hallitusohjelma on täten laitettava uusiksi etenkin juuri ilmastopolitiikan osalta.

Kolmanneksi tulee muistaa, että puhuttaessa juuri ilmastopolitiikasta sekä siihen kiinteästi liittyvästä Agenda2030 toimintaohjelmasta ei voida koskaan sivuuttaa maataloutta ja sen tärkeyttä maallemme. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä pitää erityisen tärkeänä sitä, että esimerkiksi maa- ja metsätaloussektorin toimintaa maassamme ei liian kunnianhimoisilla päästövähennystavoitteilla vaikeuteta entisestään. Luonnollisesti me Perussuomalaiset jatkamme edelleen toimiamme sen eteen, että koko Suomessa pystytään myös tulevaisuudessa asumaan sekä harjoittamaan maataloutta että maatalousyrittäjyyttä kattavasti, ja siksi Perussuomalaiset vaatii realismia ilmastopolitiikkaan. Sen pitää olla suhteutettuna ongelmaan. Nyt vihervasemmistohallitus panee ilmastopolitiikkansa raskaimmin maaseudun vähävaraisten ihmisten sekä autoilijoiden ja yrittäjien maksettavaksi. Samalla tämä ilmastointoilu uhkaa johtaa maailman puhtaimman teollisuustuotannon siirtymistä niihin maihin, joissa ei päästöistä välitetä. Perussuomalaisten mielestä maamme energia- ja ilmastopolitiikan kulmakivinä on oltava mahdollisimman korkea omavarai-

Valiokunnan lausunto LiVL 13/2021 vp
Eriävä mielipide

suusaste sekä tuotanto- ja huoltovarmuus. Nyt näin ei ole, ja siksi me emme puolueena hyväksy nyt valittua vihervasemmistohallituksen linjaa.

Lopuksi muutama näkökulma vielä hallituksen harjoittamasta työllisyyspolitiikasta Agenda2030:een liittyen. Kuten selonteossa todetaan, niin siirtyminen hiilineutraaliin talouteen osuu samaan aikaan laajemman työn murroksen kanssa. Hallitus on luvannut, että oikeudenmukaista siirtymää hiilineutraaliin talouteen tuetaan mm. koulutuksen ja työvoimapalvelujen, ml. elinikäisen ohjauksen keinoin. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä näkee, että hallituksen tekemät työllisyystoimenpiteet eivät ole kuitenkaan olleet riittäviä eivätkä myöskään realistisia. Itse asiassa hallitus on siirtänyt vastuuta tuleville hallituksille myös työllisyyssektorilla. Ne toimet, joita hallitus on tehnyt, ovat täysin kosmeettisia, kuten oppivelvollisuuden pidentäminen. Ei näin voi toimia. Me Perussuomalaiset näemme, että Suomessa on palautettava pikaisesti poliittisen päätöksenteon keskiöön toimintaohje: "Energiahinnalla on pystyttävä korvaamaan Suomen kaukainen sijainti kilpailijamaihimme ja maan sisäiset pitkät kuljetusmatkat". Ainoastaan edullisella energiahinnalla on mahdollista kompensoida tuotteidemme markkinoille kuljettamisen pitkän matkan lisäkustannukset. Hallitus tuntuu unohtaneen tämänkin politiikassaan nyt täysin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että tulevaisuusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.5.2021

Sheikki Laakso ps
Jouni Kotiaho ps
Jari Ronkainen ps